

Ir. J. D. M. BARDET 75 JAAR

Onze voorzitter 75 jaar! Menigeen zal aan een drukfout hebben gedacht, want men ziet hem deze leeftijd niet aan. Het blijkt weer eens te meer dat hard werken gezond is. Want ir. Bardet heeft veel, en op velerlei gebied gewerkt.

Het is hier niet de plaats om in te gaan op zijn werk voor de Nederlandsche Spoorwegen (werken te Amsterdam), en evenmin op zijn betekenis voor de utrechtse gemeenschap (onderwijs). Dat is elders reeds gedaan.

Hier zien we hem vooral als voorzitter van „Oud-Utrecht”. Een goed voorzitter van een vereniging als de onze, heeft natuurlijk liefde voor onze oude stad, en kennis van haar historic. Wie ooit de verzorgde collectie platen, kaarten, knipsels, etc. heeft gezien die onze voorzitter heeft bijeengebracht, die weet meteen dat liefde en kennis bij hem ruimschoots aanwezig zijn. Kenmerkend is, dat hij tijdens zijn amsterdamsche jaren een even uitgebreide verzameling over *die* stad heeft aangelegd: het verleden boeit hem altijd en overal.

Maar dit alles garandeert slechts, dat men een „goedwillende” voorzitter krijgt. Om iemand tot een werkelijk succesvol voorzitter te maken is nog iets anders nodig. Dat heeft te maken met persoonlijkheid, en met het vermogen de vereniging te representeren en te propageren bij vele personen en instanties. Ook dit is bij de heer Bardet aanwezig, die door zijn vroegere werkkring, en door zijn zetel in onze gemeenteraad zeer veel contacten heeft. „Oud-Utrecht” plukt daar de vruchten van.

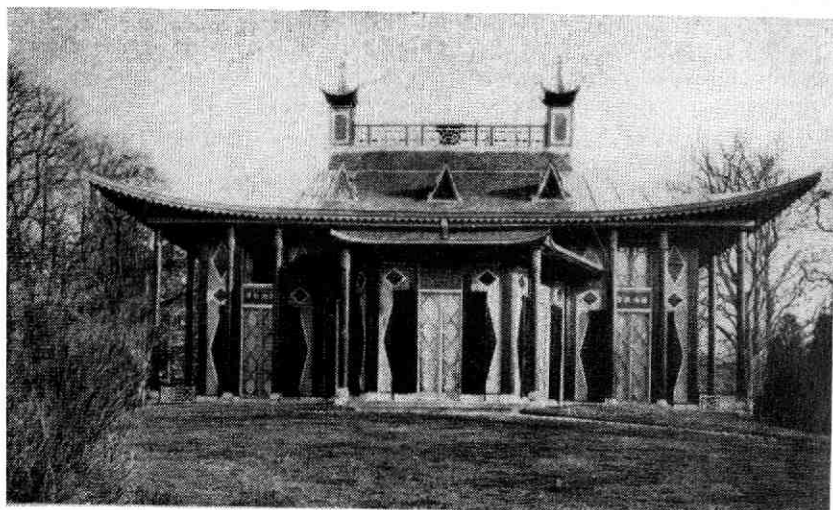
Zo waren dus in 1950, toen hij mr. A. N. L. Otten als voorzitter opvolgde, alle voorwaarden aanwezig, om hem tot een succesvolle voorzitter te maken. En dat is hij dan ook geworden. Wij bieden de jubilaris hierbij onze hartelijke gelukwensen aan, en we hopen dat de vereniging „Oud-Utrecht” hem nog lang als haar voorzitter moge behouden!

M. N. ACKET

HET CANTONSPARK TE BAARN ¹⁾

Op de 8ste augustus 1791 heeft Reinhard Scheerenberg te Baarn de eerste steen gelegd voor een zomer-lustverblijf, „Cleyne Peking”, dat door zijn chinese bouwstijl de aandacht trok en mede door de zilveren klokjes (die door de wind bewogen altijd in beweging waren) elke bezoeker van het landelijke Baarn tot luisteren dwong. Reinhard Scheerenberg was de enige zoon van Joan Scheerenberg, een zeer vermogend man. Door het vroegtijdig overlijden van zijn ouders was Reinhard Scheerenberg op jeugdige leeftijd alleen erfgenaam van dat vermogen geworden.

¹⁾ Zie ook C. C. van de Graft, De Buitenplaatsen Peking en Canton te Baarn, in: Maandblad Oud Utr. 1943, 65-70 (en 104).

Canton te Baarn omstreeks 1904.

Het aardige, opzienbarende gebouw stond een eeuw lang als „Peking” bekend, en na de afbraak in 1890 kwam er in 1891 een nieuw, modern ingericht gebouw met dezelfde naam, dat tegenwoordig als belastingkantoor in gebruik is ²⁾. De fraaie Pekingtuin is thans theeschenkerij.

In 1793 twee jaar na de eerste steenlegging voor „Peking” gaf Scheerenberg opdracht tot de bouw van een tweede chinees landhuis, dat de naam „Canton” werd gegeven.

Huize „Canton” sprak tot de kijkers door zijn zuivere chinese stijl en door de kleurrijkdom waarmee het pronkte: fel rood, paars en groen. Dit huis is ruim honderd jaar een der bezienswaardigheden van Baarn geweest, zoals het daar lag te midden van grote grasvelden en omringd door hoog geboomte, waarmee de kleuren van het huis een bepaald effect verkregen.

Van 1793 tot 1808 toen de franse vloedgolf van onrust en daling van waarden ook Scheerenberg trof, die uit filantropische overwegingen in Baarn tapijtfabrieken met alle daarvoor benodigde gereedschappen had gekocht en scholen voor de jeugd deed verrijzen, en hij in geldnood kwam, moest „Canton” verkocht worden.

Op 4 augustus 1808 is de overeenkomst getekend waarbij „Canton”

²⁾ Naar aanleiding van het in noot 1 vermeld artikel, berichtte de heer J. K. van Loon te Baarn op 28 aug. 1945 aan de schrijfster, dat „Peking velerlei bestemming heeft gehad. In 1939 kwamen onze gemobiliseerde troepen er in en in 1940 eerst de Duitsers, die het van centrale verwarming voorzagen; later gebruikten zij het als opslagplaats van gestolen joodse goederen. Na de bevrijding betrokken het de eerstkomende canadese troepen, daarna de Binnenlandse Strijdkrachten. Het is nu nog in handen van de laatsten. Hoe lang dit nog zal duren is niet bekend, wel dat plannen in de maak zijn, aan de Oudheidkundige Kamer daar ook plaats te bereiden”.

aan Koning Lodewijk Napoleon werd¹ overgedragen. Deze voegde huis en gronden bij het domein, dat van Soestdijk was. Reeds in 1810 werd Canton met Peking en het paleis Soestdijk te huur aangeboden. De rentmeester kreeg een huurder voor het paleis; voor Canton bleek dit niet mogelijk. Het bleef beschikbaar tot de wet van 8 juli 1815, waarbij de prins van Oranje zijn domein, nu vergroot met Canton en Peking weer in eigendom terug kreeg.

In 1882 verkochten de erfgenamen van Prins Hendrik, zoon van Koning Willem II, Canton aan de inmiddels opgerichte Baarnsche Bouwmaatschappij Canton.

Acht jaar later, 1890, ging de bezitting door verkoop over aan de heer P. W. Janssen, directeur van de Deli-Maatschappij te Amsterdam. Deze heeft er tot zijn dood in 1904 vertoefd. Daarna kwam Canton in handen van zijn zoon August Janssen, directeur van verschillende Indische Cultuurondernemingen, die het in 1910, wegens bouwvalligheid deed afbreken.

Het nieuwe Canton, in opdracht van de heer August Janssen door de architecten Schill en Haverkamp gebouwd, ging in 1920 in handen van de Levensverzekering Mij „Conservatrix” over.

Onder de verkoop was echter niet begrepen het in 1905 door de heer Janssen aangelegde Cantonspark. Deze prachtige tuin, met boomgroepen, sier- en moestuin, plantenkassen, pinetum en boomgaard werd aangelegd door de heer J. Goossen. De heer Janssen overleed in 1918. Zijn nabestaanden schonken dit Cantonspark aan de staat der Nederlanden. Het kreeg in 1920 een nieuwe bestemming: hortus botanicus van de Rijksuniversiteit te Utrecht.

De utrechtse universiteit bezat een oude, fraaie, maar zeer kleine hortus tussen Lange Nieuwstraat en Nieuwe Gracht met een uitstekend complex kassen. Maar nadat, in 1914, dr. A. A. Pulle benoemd was tot hoogleraar in de systematische plantkunde en plantengeografie, bleek wel dat deze hortus voor de eisen, die dit onderdeel van de botanie stelde, te klein was. Uitbreiding ter plaatse was niet mogelijk, zodat men uitzag naar terrein voor een nieuwe hortus. Toen echter het Cantonspark eigendom van de staat werd, besloot men, ondanks de grote afstand, dit te bestemmen tot botanische tuin. Prof. Pulle werd directeur en ging te Baarn wonen; de hortulanus Goossen en het ander personeel van de tuin kwamen in rijksdienst.

Tijdens het directeurschap van prof. Pulle werd de aanleg van het 5 ha grote complex ingrijpend gewijzigd. Men plantte nieuwe bomen en heesters, van belang voor het onderwijs; het pinetum werd uitgebreid en in het lage deel van de tuin, grenzend aan de Eempolder, werd een „systeem” aangelegd, waar de in Nederland buiten te kweken vertegenwoordigers van de diverse plantenfamilies, familiegewijs bij elkaar gekweekt worden. In dit deel van de tuin doen jongerejaars studenten hun praktische kennis van de plantensystematiek op.

Maar bij alle veranderingen terwille van de studie liet men zoveel mogelijk de oorspronkelijke, fraaie parkaanleg onaangetast. De moes-

tuin en een deel van de kassen kwamen ter beschikking van de in 1917 benoemde hoogleraar in de plantenziektenkunde, prof. dr. Johanna Westerdijk die, ook in 1920, de beschikking gekregen had over de in de onmiddellijke nabijheid van het Cantonspark gelegen villa Java, waarin zij haar laboratorium vestigde.

In de loop der jaren werd het park ook het doel van excursies van vakmensen en liefhebbers. De collecties levende planten breidden zich steeds meer uit door ruil met wel driehonderd botanische tuinen over de hele wereld. Sinds 1949, na het emeritaat van prof. Pulle, trad de utrechtse hoogleraar prof. dr. J. Lanjouw op als directeur. Onder zijn leiding werd de tuin aanmerkelijk verfraaid o.a. door aanleg van een heidetuin en een rotstuint.

SCHIPPERS EN SPOORWEGEN, 1837

De ene z'n dood is de andere z'n brood, of zoals Van Dale het deftiger zegt: des enen dood is des anderen brood. Het spreekwoord heeft voor de zoveelste maal zijn juistheid bewezen in de jaren dat de spoorwegen in opkomst waren en de ouderwetse vervoermiddelen het af moesten leggen, zoals in onze dagen — zonder dat er dood of brood aan te pas komt — de spoorwegen zelf de concurrentie van het gemotoriseerde vervoer ondervinden.

De schippers van de schietschuiten o.a. zagen in de vorige eeuw de aanleg van een nieuwigheid als de spoorwegen met bezorgdheid tegemoet, wel begrijpend dat in de nabije toekomst niemand meer zich zelf of zijn goederen aan de langzame transportmiddelen zou toevertrouwen als snellere daarvoor beschikbaar zouden komen. In Utrecht waren het speciaal de schietschuiters op Amsterdam, die door de dreigende aanleg van de spoorweg Amsterdam-Utrecht-Arnhem het kind van de rekening dreigden te worden.

Als de spoorwegen in het Gemeente-archief voor het eerst vermeld worden (notulen van B. en W. van 4 september 1837) is het juist in verband met een request van de gezamenlijke utrechtse schietschuiters op Amsterdam. Zij gaven o.a. te kennen „dat de lang gevreesde daarstelling van IJzeren Spoorwegen thans tot die rijpheid schijnt gekomen te zijn, dat men spoedig met derzelver daarstelling zal aanvangen...”, waardoor aan hun bedrijf een zeer gevoelige slag zal worden toegebracht.

B. en W. geven de juistheid der klachten toe en richten zich op 4 september tot de koning met het verzoek de schippers te willen schadeloos stellen voor het te lijden verlies.

Het schrijven van B. en W. begint: „De daarstelling van IJzeren Spoorwegen van den grootsten invloed moetende zijn op de bestaande veeren, valt het ligt te beseffen, dat het denkbeeld, dat het lang verwachte plan tot zoodanige daarstelling tusschen Amsterdam